Bargen Ddinesig Dinas-Ranbarth Bae Abertawe

Crynodeb Gweithredol

1. Mae Dinas-Ranbarth Bae Abertawe'n sbardun eithriadol bwysig ar gyfer economi Cymru a'r Deyrnas Unedig. Mae'n rhanbarth gyda chanolfannau trefol cryf gyda thirlun gwledig ehangach yn gefndir i'r cwbl ynghyd ag ôl-troed arfordirol sylweddol sydd wedi creu proffil economaidd amrywiol gyda nifer o wahanol gyfleoedd a sialensiau.

2. Bydd y Fargen Ddinesig hon yn cynnig ffyrdd newydd o weithio i'r rhanbarth a'i bartneriaid ynghyd ag adnoddau i ddatgloi twf economaidd helaeth ar draws Dinas-Ranbarth Bae Abertawe. Mae'n Fargen lle mae Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU wedi ymrwymo i gyd-fuddsoddi ynddi, yn amodol ar gyflwyno a chymeradwyo achosion busnes llawn ar gyfer yr 11 prosiect sydd mewn golwg a bod trefniadau llywodraethu'n cael eu cytuno ar gyfer y fargen, hyd at £241 miliwn ar ymyriadau penodol i geisio cefnogi ac adeiladu ymhellach ar gryfderau'r rhanbarth. Mae'r rhain yn cynnwys y sectorau iechyd, ynni a gweithgynhyrchu sydd wedi eu hategu gan seilwaith digidol gyda'r gorau yn y byd, prifysgolion llwyddiannus a byrddau iechyd arloesol.

3. Mae'r Fargen yn rhoi cyfle i barhau i fynd i'r afael â rhwystrau'r ardal i dwf economaidd drwy: ddatblygu sectorau gwerth uwch a chyfleoedd gwaith gwerth uwch i gyd-fynd â hynny; cynyddu nifer y busnesau yn y sectorau hyn i ehangu'r sylfaen economaidd; a gwella lefel GVA y rhanbarth o'i chymharu â'r cyfartalog ar draws y DU.

4. Yn ogystal â chyflwyno rhaglenni i yrru twf economaidd, mae'r Fargen Ddinesig yn ymrwymo arweinwyr a phartneriaid lleol i roi arweinyddiaeth effeithiol ar draws y Ddinas-Ranbarth. Wrth gytuno i'r fargen hon, mae'r pedwar Arweinydd awdurdod lleol ar draws Dinas-Ranbarth Bae Abertawe wedi cytuno i greu Bwrdd Strategaeth Economaidd a Chydbwyllgor i wneud penderfyniadau ar y cyd ac i oruchwylio'r gwaith o ddarparu'r Fargen Ddinesig hon.

5. Mae'r trefniadau llywodraethu newydd hyn yn dangos manteision dull cydweithredol gan hefyd olygu y bydd awdurdodau lleol yn gallu cynllunio a darparu gwasanaethau ar raddfa briodol ac yn fwy effeithiol, gan gynnwys cynllunio defnydd tir strategol, trafnidiaeth strategol a datblygu economaidd.

6. Mae partneriaid lleol Dinas-Ranbarth Bae Abertawe'n amcangyfrif y bydd y Fargen Ddinesig hon yn arwain at:

   - Gyllid o bron i £1.3 biliwn ar gyfer ymyriadau i gefnogi twf economaidd
   - Dros £600 miliwn o fuddsoddiad uniongyrchol gan y sector preifat tuag at ddarparu'r ymyriadau
   - Buddsoddiad wedi'i wasgaru ar draws y rhanbarth cyfan i sicrhau bod pob ardal a phob dinesydd yn elwa
   - Cynnydd crynswth i'r economi o dros 9,000 o swyddi uniongyrchol
   - Cyfraniad o £1.8 biliwn i'r GVA rhanbarthol.

Wrth lofnodi'r ddogfen hon rydyn ni'n cadarnhau ein cyd-ymrwymiad i sicrhau gweithrediad llawn Bargen Ddinesig Dinas-Ranbarth Bae Abertawe a gynigir gan: Gyngor Sir Benfro, Cyngor Dinas a Sir Abertawe, Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell Nedd Port Talbot a Chyngor Sir Gâr.

The Rt Hon Theresa May
Prime Minister

Y Gwir Anrhydeddus Theresa May
Prif Weinidog

The Rt Hon Carwyn Jones
First Minister of Wales

Y Gwir Anrhydeddus Carwyn Jones
Prif Weinidog Cymru

The Rt Hon Alun Cairns
Secretary of State for Wales

Y Gwir Anrhydeddus Alun Cairns
Ysgrifennydd Gwladol Cymru

Mark Drakeford AM
Cabinet Secretary for Finance and Local Government

Mark Drakeford AC
Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid a Llywodraeth Leol

Cllr. Rob Stewart
Leader, City and County of Swansea

Y Cynghorydd Rob Stewart
Arweinydd Dinas a Sir Abertawe

Cllr. Ali Thomas
Leader, Neath Port Talbot Council

Y Cynghorydd Ali Thomas
Arweinydd Cyngor Castedd-nedd Port Talbot

Cllr. Emlyn Dole
Leader, Carmarthenshire County Council

Y Cynghorydd Emlyn Dole
Arweinydd Cyngor Sir Gâr

Cllr. Jamie Adams
Leader, Pembrokeshire County Council

Y Cynghorydd Jamie Adams
Arweinydd Cyngor Sir Penfro

Rhagarweiniad

7. Mae Dinas-Ranbarth Bae Abertawe'n cynnwys pedwar awdurdod lleol: Cyngor Sir Benfro, Cyngor Dinas a Sir Abertawe, Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell Nedd Port Talbot a Chyngor Sir Gâr. Mae'n sbardun enfawr ar gyfer economi Cymru gyda phoblogaeth breswyl o 688,000 yn cefnogi tua 302,000 o swyddi ac yn cynnwys tua 22,000 o fusnesau.

8. Mae'r rhanbarth yn fawr ac amrywiol ac yn cynnwys canolfannau trefol ac ystod eang o leoliadau gwledig gydag economïau a chymunedau nodedig ond sydd eto'n rhyng-gysylltiedig. Mae'r amrywiaeth yma'n helpu i leoli'r rhanbarth fel lleoliad dymunol i fyw, gweithio, ymweld a buddsoddi ynddo.

9. Er ei fod yn gartref i ystod o gyflogwyr mawr mewn sectorau strategol allweddol, gan gynnwys gweithgynhyrchu, gofal iechyd a'r sector cyhoeddus, mae hefyd yn cynnwys nifer o adnoddau naturiol amhrisiadwy a seilwaith. Er enghraifft mae Aberdaugleddau'n harbwr naturiol ac yn un o'r mwyaf yn y byd lle mae 28% o'r mewnforion nwy naturiol i'r DU yn pasio trwyddo.

10. Mae'r cryfderau a'r asedau hyn wedi eu hategu gan rwydwaith cefnogol, gan gynnwys sefydliadau addysg bellach y rhanbarth. Coleg Ceredigion, Coleg Sir Benfro, Coleg Sir Gâr, Coleg Gŵyr Abertawe a Grŵp y NPTC. Cefnogir hyn hefyd gan Brifysgol Abertawe a Phrifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant sydd ill dwy'n darparu ymchwil gyda'r mwyaf blaenllaw yn y byd ynghyd â'r sgiliau a'r dalent i yrru twf.

11. Fodd bynnag, er y cryfderau hyn mae'r rhanbarth yn tanberfformio'n economaidd. Ar y cyfan mae twf cynhyrchedd yr ardal (GVA) wedi bod yn gyson is nag ar draws Cymru a gweddill y DU dros y ddau ddegawd diwethaf, gyda GVA fesul gweithiwr yn y rhanbarth yn £34,300 yn 2015 (prisiau 2011), 74% o'r cyfartalog ar draws y DU. Atgyfnerthir yr ystadegau hyn drwy gymysgedd sectorau'r economi sydd, ar y cyfan, wedi'i gerio tuag at sectorau gwerth is o'i gymharu â gweddill y DU ac felly mae natur y swyddi yn y sectorau hyn yn werth llai at ei gilydd.

12. Mae partneriaid rhanbarthol yn deall y cyfleoedd y gallai cryfderau'r rhanbarth eu hecsbloetio a hefyd y gwendidau y mae'n rhaid rhoi sylw iddynt i sicrhau twf, gan gydweithredu'n helaeth i gynnig Bargen Ddinesig gyda ffocws llwyr ar weithredu ar y cyd dros y ddau ddegawd nesaf.

Elfennau Allweddol y Fargen

13. Mae partneriaeth Dinas-Ranbarth Bae Abertawe, drwy gyhoeddiad yr 'Arfordir Rhyngrwyd' a thrafodaethau ers hynny gyda Llywodraethau Cymru a'r DU, wedi datblygu strategaeth glir sydd wedi'i hategu gan ymyriadau penodol i ddarparu twf economaidd eang a chynaliadwy ar draws y rhanbarth. Yr ymyriadau hyn, yn amodol ar gyflwyno a chymeradwyo achosion busnes manwl ar gyfer yr un ar ddeg prosiect sydd wedi eu nodi gan Lywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU, ac ar ddod i gytundeb ynghylch y cytundebau llywodraethu angenrheidiol ynghyd â model darparu, sy'n llunio'r Fargen Ddinesig hon a bydd yn golygu ymrwymiad o £1.3 biliwn dros 15 mlynedd ar gyfer y rhanbarth.

14. Bydd Llywodraethau Cymru a'r DU yn cyfrannu hyd at £241 miliwn i'r Fargen. Bydd y pedwar awdurdod lleol a chyrff sector cyhoeddus eraill yn y rhanbarth yn cyfrannu £396 miliwn dros gyfnod y Fargen hon.

15. Disgwylir y bydd hyd at £637 miliwn o fuddsoddiad uniongyrchol gan y sector preifat yn cael ei sicrhau ar gyfer y Fargen ar draws pob un o'r ymyriadau.

16. Mae Dinas-Ranbarth Bae Abertawe'n credu y bydd y buddsoddiad hwn yn cefnogi creu dros 9,000 o swyddi ychwanegol ac yn cyfrannu at gynyddu'r GVA o £1.8 biliwn.

Themâu Buddsoddi

17. Bydd seilwaith digidol wedi'i brawfesur ar gyfer y dyfodol yn darparu'r sylfeini trawsnewidiol ar gyfer ymyriadau'r Fargen ac, o'u cyfuno, yn creu newid sylfaenol yn nyluniad, datblygiad a chymhwysiad technoleg mewn sectorau allweddol ar draws y rhanbarth. Bydd yr ymyriadau hyn yn canolbwyntio ar:

    - **Rhyngrwyd Cyflymu'r Economi** Darparu strategaeth datblygu economaidd gydlynol ac integredig ar gyfer y rhanbarth sy'n ymgorffori'r galw am, a'r posibilrwydd o ddarparu'r genhedlaeth nesaf o seilwaith digidol ynghyd â chreu bro ddigidol yn Abertawe a'r cyffiniau. Yn ogystal, cefnogi twf y diwydiannau creadigol yn y rhanbarth drwy achub ar holl fanteision adleoli S4C gan ddarparu amgylchedd cefnogi cydnabyddedig gyda'r gorau yn y byd ar gyfer busnesau technoleg a busnesau newydd ynghyd â datblygu'r sgiliau fydd eu hangen i gefnogi'r twf.

    - **Rhyngrwyd Gwyddorau Bywyd a Lles.** Adeiladu ar yr asedau presennol yn y rhanbarth drwy ehangu'r seilwaith ymchwil ac arloesi a threialu amgylchedd gofal iechyd sy'n ddigidol-integredig.

    - **Rhyngrwyd Ynni.** Gosod y rhanbarth ar flaen yr arloesi gydag ynni ym maes codi tai cynaliadwy er mwyn mynd i'r afael â thlodi tanwydd a thrwy greu canolfan ragoriaeth i ddatblygu ac ecsbloetio agweddau ar ynni morol ac ynni arall.

- **Gweithgynhyrchu Clyfar.** Cefnogi'r economi weithgynhyrchu hanfodol bwysig yn y rhanbarth drwy gyfuno asedau digidol ag ymchwil a datblygu o dan egwyddorion Diwydiant 4.0 er mwyn gwella cynhyrchion, gwasanaethau a phrosesau. Yn ogystal, meithrin gallu blaenllaw i arloesi er mwyn cefnogi Ymchwil a Datblygu yn y diwydiant dur yng Nghymru ac ar draws gweddill y DU.

Cyllid Llywodraeth

18. Mae Llywodraethau Cymru a'r DU wedi ymrwymo i gyfrannu £241m o'r cyllid cyfalaf ar gyfer y Fargen Ddinesig hon, gyda £115.6m yn dod gan Lywodraeth y DU a £125.4m gan Lywodraeth Cymru, sy'n adlewyrchu'r cydbwysedd o feysydd gwario datganoledig ac a gadwyd yn ôl yn y prosiectau arfaethedig.

19. Bydd y ddwy Lywodraeth yn darparu'r cyllid dros gyfnod o 15 mlynedd. Bydd cyllid yn cael ei ryddhau'n dilyn cytuno ar achosion busnes llawn ar gyfer y prosiectau, gan y ddwy Lywodraeth.

Benthyca Awdurdod Lleol

20. Drwy gydol rhaglen y Fargen Ddinesig, bydd y pedwar awdurdod lleol yn Ninas-Ranbarth Bae Abertawe'n gyfrifol am ariannu'r rhaglen buddsoddiad cyfalaf. Cyfrifoldeb yr awdurdod neu awdurdodau lleol perthnasol fydd cost unrhyw fenthyca allanol a bydd yn cael ei reoli'n unol ag egwyddorion darbodus – rhaid iddo fod yn ddarbodus, yn fforddiadwy ac yn gynaliadwy.

21. Mewn senario lle nad yw darparu'r Fargen Ddinesig o fewn terfynau cytunedig, gan arwain at lai neu ddiwedd y grant i'r Fargen Ddinesig, yr awdurdodau lleol unigol yn Ninas-Ranbarth Bae Abertawe fydd yna'n gyfrifol am reoli effaith ariannol hyn o fewn cyllideb eu hawdurdod lleol, drwy ddefnyddio eu harian dros ben neu arian gweddill fel bo angen.

Hyblygrwydd Cyllid Ychwanegol

22. I gefnogi ymrwymiadau Bargen Ddinesig Dinas-Ranbarth Bae Abertawe a chryfhau ymhellach yr adnoddau i ariannu'r ymyriadau er mwyn sicrhau twf economaidd, byddai'r pedwar awdurdod lleol yn croesawu mwy o ymreolaeth ariannol a hyblygrwydd.

23. Fel rhan o'r Fargen Ddinesig hon bydd Llywodraeth Cymru'n trafod y canlynol gyda Dinas-Ranbarth Bae Abertawe:
    - datganoli incwm o ardrethi busnes sydd dros ffigwr twf cytunedig i ddarparu cyllid ar gyfer rhaglen y Fargen Ddinesig;
    - hawl i godi tâl seilwaith atodol;
    - creu opsiwn i'r awdurdodau lleol ddefnyddio ffynonellau ariannu eraill; a

- dileu amodau'n ymwneud â rhai grantiau penodol gan Lywodraeth Cymru er mwyn gallu cyfuno cyllid ar lefel ranbarthol mewn meysydd fel cymorth i ysgolion ac ymyriadau sy'n mynd i'r afael â thlodi.

Darparu Swyddogaethau Rhanbarthol Strategol

24. Bydd Dinas-Ranbarth Bae Abertawe, mewn partneriaeth â Llywodraeth Cymru, yn ymrwymo i ddarparu nifer o swyddogaethau strategol allweddol ar lefel ranbarthol i gefnogi gweithrediad y Fargen hon a gwaith datblygu ehangach.

25. Bydd y swyddogaethau hyn yn cynnwys cynllunio defnydd tir strategol a datblygu economaidd, fodd bynnag mae'r pedwar awdurdod lleol yn rhydd i gytuno i rai eraill, lle dangosir digon o fanteision i'r rhanbarth.

26. Fel rhan o'r ymrwymiad hwn, bydd awdurdodau lleol yn datblygu amserlen ar gyfer gweithredu.

Rhyngrwyd Cyflymu’r Economi

27. Mae’r thema Rhyngrwyd Cyflymu’r Economi yn ceisio lleoli’r rhanbarth fel un a gaiff ei gydnabod yn rhyngwladol fel rhanbarth sy’n ecsbloetio’r genhedlaeth nesaf o rwydweithiau digidol a systemau arloesi, wedi’i arwain gan y diwydiant.

28. Ei nod yw adeiladu ar yr asedau sydd yn y rhanbarth yn barod gydag ymyriadau sy’n seiliedig ar yr angen am, a’r posibilrwydd o ddarparu seilwaith digidol ynghyd â’r gofod ffisegol, y rhwydweithiau cymorth a’r sgiliau sydd eu hangen i ddatblygu busnesau technoleg ar draws y sectorau gwybodaeth.

29. Bydd yr ymyriadau sydd mewn golwg yn cyd-fynd ag unrhyw ddarpariaeth bresennol yn y rhanbarth ac yn amodol ar gyflwyno achosion busnes a chynlluniau gweithredu manwl y bydd angen eu cymeradwyo gan Lywodraethau Cymru a'r DU. Mae’r ymyriadau o dan y thema hon yn cynnwys:

- **Seilwaith Digidol.** Bydd y bartneriaeth leol yn trafod y galw am, a’r achos dros fuddsoddi mewn darparu’r seilwaith digidol diweddaraf ar gyfer y rhanbarth, i ategu holl ymyriadau’r Fargen hon. Gallai’r seilwaith hwn greu rhwydwaith ffeibr-llawn gyda chyflymderau gigabit gan hefyd ehangu’r galluoedd 4G a WiFi presennol. Mae Strategaeth 5G Llywodraeth y DU a gyhoeddwyd yng Nghyllideb 2017 yn gosod allan y camau y bydd y Llywodraeth yn eu cymryd i gyflawni ei huchelgais o fod yn arweinydd byd-eang mewn 5G, gan gynnwys creu Rhwydwaith Arloesi 5G cenedlaethol newydd. Bydd y bartneriaeth leol yn ystyried sut y gallai buddsoddi mewn technoleg a chymwysiadau 5G drwy’r Fargen Ddinesig gefnogi prosiectau yn yr ardal. Byddai Llywodraeth y DU yn annog ymgysylltiad y bartneriaeth leol i adnabod sut y gallai Dinas-Ranbarth Bae Abertawe gysylltu â’r rhaglen Rhwydwaith Arloesi 5G ehangach.

- **Ardal Ddigidol Dinas Abertawe a’r Glannau.** Nod menter yr Ardal Ddigidol yw creu canolfan ddinesig fywiog a chynaliadwy sy’n hwyluso twf gweithgareddau gwerth uwch (yn enwedig busnesau technoleg) a gweithredu fel sbardun pwysig i economi'r rhanbarth. Bydd yn creu gofod deori ac ardaloedd i fusnesau bach a newydd gael cydweithio fel rhan o ddatblygiad y Glannau; yn creu Ardal Fusnes Canol Dinas newydd i gefnogi twf busnesau technoleg a gweithgareddau gwerth ychwanegol uwch (HVA) eraill; ac yn datblygu asedau ffisegol digidol eu naws i helpu i adfywio Canol y Ddinas.

- **Canolfan Ragoriaeth i’r Genhedlaeth Nesaf o Wasanaethau Digidol.** Nod y Ganolfan fydd gweithredu fel canolbwynt systemau ac atebion i’r arfordir rhyngrwyd. Drwy weithredu allan o gyfleusterau wedi eu creu’n bwrpasol gan gynnig gofod deori, labordy ac ail gyfnod, bydd y Ganolfan yn pontio’r bwlch rhwng ymchwil ac arloesi ac yn gallu lansio, datblygu a thyfu cyfleoedd masnachol.

- **Yr Egin – Clwstwr Creadigol Digidol.** Drwy adeiladu ar benderfyniad S4C, y darlledwr Iaith Gymraeg, i sefydlu ei bencadlys yn nhref Caerfyrddin, nod Yr Egin fydd datblygu clwstwr creadigol digidol newydd. Y nod fydd ceisio denu busnesau bach a chanolig creadigol i gychwyn neu ehangu drwy ddarparu'r genhedlaeth nesaf o seilwaith digidol, cyfleusterau cyflymu busnes, gofod deori a chyfleoedd rhwydweithio.

- **Rhaglen Sgiliau a Thalent.** Wedi'i darparu drwy'r Bartneriaeth Dysgu a Sgiliau Ranbarthol sy'n cynnwys aelodau o'r sectorau preifat a chyhoeddus, nod y rhaglen hon fydd sicrhau bod gweithlu addas yn cael ei greu, ei ddenu a'i gadw i ddarparu pob un o ymyriadau'r Fargen Ddinesig. Bydd yn canolbwyntio ar nifer o feysydd gan gynnwys uwch-sgilio, darpariaeth Addysg Uwch / Bellach, Datblygiad Proffesiynol Parhaus, prentisiaethau ac ymgysylltu ag ysgolion, ymhlith pethau eraill, i gyfrannu at roi hwb sylweddol i gynhyrchedd ar draws yr economi'n gyffredinol.

Rhyngrwyd Gwyddorau Bywyd a Lles

30. Mae'r thema Rhyngrwyd Gwyddorau Bywyd a Lles yn ceisio gweithredu fel catalydd ar gyfer uchelgeisiau datblygu economaidd penodol y bartneriaeth ARCH (Cydweithrediad Rhanbarthol ar gyfer Iechyd).

31. Mae'r bartneriaeth hon yn unigryw drwy ddod â'r Byrddau Iechyd rhanbarthol ac arbenigedd y gwyddorau iechyd ym Mhrifysgol Abertawe at ei gilydd, gyda ffocws ar arloesi agored gan harneisio galluoedd ymchwil, cysylltedd digidol, arbenigedd clinigol a mynediad i ddinasyddion fel bod y sectorau gwyddorau bywyd a gofal iechyd yn cael mwy o effaith ar dwf yr economi.

32. Bydd yr ymyriadau sydd mewn golwg yn cyd-fynd ag unrhyw ddarpariaeth bresennol yn y rhanbarth ac yn amodol ar gyflwyno achosion busnes a chynlluniau gweithredu manwl y bydd angen eu cymeradwyo gan Lywodraethau Cymru a'r DU. Mae'r ymyriadau o dan y thema hon yn cynnwys:

    - **Campysau Gwyddorau Bywyd a Lles.** Wedi'i adeiladu ar athroniaeth o 'fynediad agored-arloesi agored', bydd y prosiect Campws yn ehangu'r seilwaith ymchwil ac arloesi yng nghampws Treforys ochr yn ochr â gwasanaethau clinigol gyda'r gorau yn y byd. Bydd hyn yn hwyluso lefel sylweddol fwy o arloesi technolegol a chlinigol i gryfhau capasiti'r rhanbarth i fasnacholi ymchwil mewn partneriaeth â busnesau rhyngwladol, cwmnïau bach a chanolig brodorol a chwmnïau sy'n deillio o brifysgolion. Yn ogystal bydd ailwampio eiddo tir yn gweld Campws Singleton yn ehangu, lle mae clwstwr cynyddol o fusnesau technoleg meddygol ac iechyd yn gweithredu a chydweithredu ar hyn o bryd.

    - **Pentref Gwyddorau Bywyd a Lles.** Bydd datblygu Pentref Iechyd a Lles yn fenter wirioneddol unigryw yn y DU ac wrth ei galon bydd y nod o integreiddio datblygiadau busnes, addysg, rhaglenni lles, ymchwil a datblygu a gofal iechyd, i gyd mewn un lle. Bydd y Pentref yn cynnwys canolfan gofal sylfaenol / cymunedol, canolfan Sefydliad Gwyddorau Bywyd i gefnogi ymchwil a chynnig gofod deori, modd i ddatblygu addysg a sgiliau ynghyd â chyfleusterau hamdden a thwristiaeth, a phob elfen yn integreiddio i greu amgylchedd 'Labordy Byw'. Bydd y Pentref wedi'i gysylltu'n ddigidol i'r campysau drwy ddefnyddio'r seilwaith digidol trawsnewidiol, wedi'i gefnogi gan y Rhyngrwyd Cyflymu'r Economi i hwyluso rhyng-gysylltu ar draws y rhanbarth a chan greu cyfleoedd gwaith a buddsoddi mewn gwyddorau bywyd ac iechyd.

Rhyngrwyd Ynni

33. Mae'r thema Rhyngrwyd Ynni'n ceisio adeiladu ar y sylfaen o asedau ynni sylweddol ac amrywiol sydd yn y rhanbarth. Bydd yn dod â'r gallu i gynhyrchu a storio ynni confensiynol ac adnewyddadwy at ei gilydd ynghyd ag ymchwil sy'n arwain y byd mewn meysydd fel ynni llanw, deunyddiau a systemau ynni gyda'r ganolfan ynni strategol yn Aberdaugleddau a rhaglenni trawsnewid fel SPECIFIC.

34. Bydd y cyfuno hwn yn cynnig manteision economaidd sylweddol gan leoli'r rhanbarth fel canolbwynt i arloesi mewn ynni yn ogystal ag ymateb i faterion hollbwysig yn y rhanbarth fel prinder cartrefi fforddiadwy a thlodi tanwydd.

35. Bydd yr ymyriadau sydd mewn golwg yn cyd-fynd ag unrhyw ddarpariaeth bresennol yn y rhanbarth ac yn amodol ar gyflwyno achosion busnes a chynlluniau gweithredu manwl y bydd angen eu cymeradwyo gan Lywodraethau Cymru a'r DU.

Mae'r ymyriadau o dan y thema hon yn cynnwys:

- **Cartrefi fel Gorsafoedd Pŵer.** Drwy adeiladu ar alluoedd y sefydliadau a'r cyfleusterau ymchwil sydd eisoes yn y rhanbarth ac yn datblygu technolegau newydd fel bod adeiladau'n gallu cynhyrchu, storio a rhyddhau ynni, nod y fenter hon fydd cyflawni rhaglen sylweddol o adeiladu tai newydd ac ôl-osod sy'n integreiddio'r technolegau hyn. Er y bydd y rhaglen hon yn helpu i ddarparu cartrefi cynaliadwy a fforddiadwy a chynnig atebion i dlodi tanwydd, bydd hefyd yn datblygu a cheisio denu cadwyni cyflenwi newydd gan ymgorffori gwaith ymchwil blaenllaw a gwaith adeiladu a gweithgynhyrchu o werth uchel. Mae Llywodraethau Cymru a'r DU yn disgwyl i gynigion Dinas-Ranbarth Bae Abertawe fod yn uchelgeisiol a hefyd yn ychwanegol i'r hyn a ddarperir gan y tirlun arloesi presennol.

- **Ardal Forol Doc Penfro.** Bydd y prosiect hwn yn datgloi cyfleoedd twf ac adfywio lleol yn yr ardal, yng nghyswllt y sector morol a sectorau ynni eraill. Yr uchelgais ar gyfer y prosiect hwn fydd creu clwstwr o adnoddau, gwybodaeth a galluoedd mewn ynni morol a sectorau ynni eraill i gyflymu datblygiadau technolegol ac arwain at dwf busnesau brodorol, busnesau newydd gychwyn gan hefyd ddenu busnes rhyngwladol yn y maes hwn.

Gweithgynhyrchu Clyfar

36. Mae'r thema Gweithgynhyrchu Clyfar yn ceisio cyflwyno cydweithio clir rhwng sector gweithgynhyrchu eithriadol bwysig y rhanbarth, gan gynnwys cwmnïau rhyngwladol a busnesau bach a chanolig sy'n cyflawni gwaith ymchwil a datblygu eisoes a newydd, i gyflymu'r broses o wella cynhyrchion a gwasanaethau a phrosesau diwydiannol newydd.

37. Nod y dull newydd hwn fydd sicrhau y bydd pob busnes ar draws y rhanbarth yn gallu elwa o'r briodas gynyddol rhwng gwybodaeth, data, technoleg a'r broses weithgynhyrchu i ecsbloetio marchnadoedd newydd a gwneud busnesau'n fwy cystadleuol, cynyddu eu capasiti i allforio ac i fanteisio ar gyfleoedd cadwyn gyflenwi newydd a gwneud y rhanbarth yn haws ei farchnata fel lleoliad cryf yn Ewrop ar gyfer y sector.

38. Bydd yr ymyriadau sydd mewn golwg yn cyd-fynd ag unrhyw ddarpariaeth bresennol yn y rhanbarth ac yn amodol ar gyflwyno achosion busnes a chynlluniau gweithredu manwl y bydd angen eu cymeradwyo gan Lywodraethau Cymru a'r DU. Mae'r ymyriadau o dan y thema hon yn cynnwys:

- **Ffatri'r Dyfodol.** Er mwyn cefnogi a pharhau i adeiladu ar sylfaen weithgynhyrchu gryf y rhanbarth, bydd y fenter hon yn creu rhwydwaith o ganolfannau arloesi gweithgynhyrchu clyfar gan roi cyfle i fusnesau bach a chanolig fuddsoddi yn y technolegau diweddaraf a chyfleoedd yn gysylltiedig â chwyldro mewn gweithgynhyrchu digidol. Wedi'i goleuo gan egwyddorion diwydiant 4.0, a'i chefnogi gan arloeswyr diwydiannol o safon fyd-eang, bydd y fenter hon yn rhoi'r rhanbarth a'i fusnesau ar y blaen yn y chwyldro gweithgynhyrchu data a digidol hwn gan greu ecosystem o weithgynhyrchu integredig rhanbarthol.

- **Canolfan Gwyddorau Dur.** Bydd y Ganolfan hon yn canolbwyntio ar ddarparu Ymchwil a Datblygu masnachol i ateb y sialensiau presennol, ac i ddod, o gynnal capasiti'r rhanbarth a'r DU i wneud dur. Drwy wneud hyn bydd yn gweithio gyda'r diwydiant i leihau ei effaith carbon gan roi'r rhanbarth ar flaen y gad gyda chynhyrchu carbon isel. Bydd hefyd yn rhoi cymorth i'r datblygiadau yn y gadwyn gyflenwi dur a gweithgareddau is i lawr y gadwyn. Mae partneriaid lleol yn ymrwymo i weithio gyda Llywodraeth y DU a rhanddeiliaid eraill ar draws tirlun arloesi diwydiannol y DU i sicrhau bod y ganolfan hon yn gyson â, ac yn cryfhau, cynigion a wneir yn y dyfodol fel rhan o fargen bosib i'r diwydiant dur yn y DU.

Llywodraethu Dinas-Ranbarth Bae Abertawe

39. Bydd y trefniadau arweinyddiaeth a llywodraethu ar draws Dinas-Ranbarth Bae Abertawe’n cael eu cryfhau drwy ddatblygu strwythur arweinyddiaeth agored, sefydlog ac amlwg atebol fydd yn bennaf gyfrifol i’r etholwyr yn y pedwar awdurdod lleol.

40. Wrth galon y trefniadau hyn mae cytundeb y bydd y partneriaid lleol yn creu dau gorff newydd i oruchwylio gweithrediad y fargen hon: Bwrdd Strategaeth Economaidd, wedi’i gadeirio gan berson busnes o’r sector preifat ynghyd ag aelodaeth o blith rhai ar draws y sectorau cyhoeddus a phreifat, a Chydbwyllgor o’r awdurdodau lleol wedi'i gadeirio gan arweinydd awdurdod lleol.

41. Bydd y Bwrdd Strategaeth Economaidd yn gosod y cyfeiriad strategol i’r Fargen Ddinesig ac yn rhoi cyngor strategol i’r Cydbwyllgor ar faterion yn ymwneud â’r Fargen Ddinesig. Bydd y Bwrdd yn goruchwylio’r gwaith o gynhyrchu’r achosion busnes terfynol ar gyfer prosiectau’r Fargen Ddinesig cyn eu cyfeirio ymlaen at y Cydbwyllgor, ac yn derbyn adroddiadau monitro rheolaidd i sicrhau ei darparu a, lle bo angen, i herio sut y caiff y fargen ei darparu.

42. Bydd cadeirydd y Bwrdd Strategaeth Economaidd yn cael ei benodi, yn dilyn enwebiadau, drwy gytundeb unfrydol gan: Llywodraeth Cymru, Llywodraeth y DU a'r partneriaid lleol (drwy bleidlais yn y Cydbwyllgor). Penodir aelodau eraill y Bwrdd drwy broses recriwtio ac enwebu agored. Bydd partneriaid Bae Abertawe’n cyflwyno cynigion ar gyfer y broses recriwtio ac enwebu. Bydd angen i bartneriaid lleol, Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU gytuno'n unfrydol ar hyn.

43. Y Cydbwyllgor fydd yn gyfrifol ac atebol am yr holl benderfyniadau ariannol, staffio a chyfreithiol yng nghyswllt darparu'r fargen hon. Bydd angen i’r Cydbwyllgor gytuno i wneud penderfyniadau ar gyllid i’r Fargen Ddinesig ar sail dim ond achosion busnes yr ymyriadau a gytunwyd yn flaenorol gan y Bwrdd Strategaeth Economaidd.

44. Bydd y Cydbwyllgor hefyd yn cofleidio’r cyfleoedd ehangach a gyflwynir drwy ddull rhanbarthol o gyflawni swyddogaethau strategol fel cynllunio, trafnidiaeth a datblygu economaidd.

45. Bydd yr ymyriadau a ddisgrifir ym mharagraffau 29, 32, 35 a 38 yn amodol ar gyflwyno achosion busnes manwl fydd angen eu cymeradwyo gan Lywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU.

46. Bydd gan Bartneriaeth Dysgu a Sgiliau Ranbarthol De Orllewin a Chanolbarth Cymru hefyd rôl ganolog i’w chwarae mewn arwain y dull strategol o ddarparu cyflogaeth a sgiliau yn y rhanbarth.

47. Bydd angen cytuno ar drefniadau llywodraethu ffurfiol a model darparu fel rhan o Drefniant Gweithio Ar y Cyd gan y pedwar awdurdod lleol a bydd angen i Lywodraethau Cymru a'r DU eu cymeradwyo.

Tîm Darparu'r Fargen Ddinesig

48. Er mwyn rheoli gweithrediad y Fargen Ddinesig, bydd partneriaid yn creu Uned Darparu Gweithredol bwrpasol. Penodir adnoddau i'r Uned hon drwy broses recriwtio briodol. Bydd yn adrodd yn uniongyrchol i'r Cydbwyllgor a bydd ganddi gyfrifoldeb o ddydd i ddydd am reoli'r prosesau o adnabod, asesu, cymeradwyo, monitro a gwerthuso'r ymyriadau a'r prosiectau.

49. Bydd hefyd yn cyflawni'r holl swyddogaethau gweinyddol angenrheidiol i weithredu'r Fargen, gan gynnwys dyletswyddau penodol i wasanaethu'r gwahanol Bwyllgorau.

50. Bydd Tîm Darparu'r Fargen Ddinesig yn cael ei benodi gan, ac yn adrodd i'r Cybwyllgor, gan ddarparu adroddiadau monitro i'r Cydbwyllgor ac i'r Bwrdd Strategaeth Economaidd.

Diwygio Gwasanaethau Llywodraeth Leol

51. Bydd Dinas-Ranbarth Bae Abertawe, drwy'r Cydbwyllgor ac mewn partneriaeth â Llywodraeth Cymru, yn ymrwymo i ddiwygio gwasanaethau fel bod nifer o swyddogaethau strategol yn cael eu darparu ar lefel Ranbarthol. Bydd hyn yn cynnwys cynllunio defnydd tir, cynllunio trafnidiaeth a datblygu economaidd gan ddarparu'r glasbrint sylfaenol a'r gyfundrefn ddarparu ar gyfer datblygu ar draws y rhanbarth.

52. Mae'r cynigion ar gyfer diwygio llywodraeth leol yn cynnwys datblygu cydbwyllgorau llywodraethu dros dri rhanbarth. Bydd angen y tri chydbwyllgor llywodraethu hyn i benderfynu a pharhau i adolygu'r trefniadau ar gyfer cyflawni'r swyddogaethau awdurdod lleol hynny y bydd efallai'n rhaid eu hymarfer yn rhanbarthol. Gallai fod ystod o swyddogaethau a fyddai'n dod o dan yr orfodaeth hon gan gynnwys datblygu economaidd, trafnidiaeth, cynllunio defnyddio tir, gwelliannau addysg a gwasanaethau cymdeithasol.

53. Byddai'r rhanbarth perthnasol ar gyfer Bargen Ddinesig Rhanbarth Bae Abertawe'n cynnwys y pedwar awdurdod lleol sy'n rhan o'r fargen ynghyd â Phowys a Cheredigion. Mae'r ddau awdurdod uchod yn datblygu 'Tyfu Canolbarth Cymru' a byddem yn disgwyl i'r ddwy set yma o drefniadau gwahanol barhau o dan ymbarél ardal cydbwyllgor llywodraethu Canol a De-Orllewin Cymru. Byddai gan y Pwyllgor hwn wedyn rôl o sicrhau bod y trefniadau hyn yn gydlynol â'r trefniadau ar gyfer swyddogaethau datblygu economaidd a swyddogaethau perthnasol eraill yn ei ardal.

Darparu, Monitro a Gwerthuso

54. Bydd Dinas-Ranbarth Bae Abertawe'n gweithio gyda Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU i ddatblygu cynllun darparu, monitro a gwerthuso wedi'i gytuno, cyn gweithredu'r Fargen, yn disgrifio'r dull sydd mewn golwg o werthuso effaith ei darparu.

55. Os na chaiff y Fargen Ddinesig ei darparu'n unol â'r cynllun gweithredu fydd wedi'i gytuno gan Gydbwyllgor Bae Abertawe, Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU, neu os na chyflawnir unrhyw un o'r ymrwymiadau yn y ddogfen fargen hon, bydd y ddwy Lywodraeth yn adolygu ac efallai'n gwrthod talu unrhyw gyllid sydd heb eto ei dalu ar gyfer y Fargen.

56. Bydd Bargen Ddinesig Dinas-Ranbarth Bae Abertawe'n cael ei monitro gan y Cydbwyllgor. Bydd Tîm Darparu'r Fargen Ddinesig yn rhoi adroddiad perfformiad chwarterol i Lywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU yn:

- Nodi llwyddiannau'r Fargen Ddinesig.
- Darparu naratif ar berfformiad bob elfen o'r Fargen Ddinesig yn erbyn amserlenni cytunedig yn y cynllun gweithredu.
- Rhoi gwybodaeth am yr allbynnau a'r canlyniadau cytunedig.
- Adnabod camau lliniaru ar gyfer prosiectau a rhaglenni nad ydynt yn cael eu darparu'n unol â'r amserlen gytunedig.

57. Bydd Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU yn gweithio gyda Dinas-Ranbarth Bae Abertawe i gytuno ar amserlen i gynhyrchu'r adroddiadau hyn a bydd Dinas-Ranbarth Bae Abertawe'n cynnal cyfarfodydd cynnydd rheolaidd.

58. Sefydlir cydbwyllgor craffu o blith aelodau'r pedwar awdurdod i gyflawni swyddogaeth graffu annibynnol i sicrhau mwy o atebolrwydd cyhoeddus dros y penderfyniadau a wneir gan y Cydbwyllgor ac unrhyw un o'i is-bwyllgorau a'i endidau cysylltiedig.

59. Mae Dinas-Ranbarth Bae Abertawe'n ymrwymo i gydnabod y "Fargen Ddinesig" wrth hyrwyddo a brandio buddsoddiadau sy'n deillio o'r Fargen. Mae hyn yn cynnwys cydnabod Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU yn gyfartal ochr yn ochr â phartneriaid ariannu eraill. Efallai y bydd y Ddinas-Ranbarth eisiau ystyried un hunaniaeth brand unigryw i gynrychioli ardal gyfan y Ddinas-Ranbarth a'r holl bartneriaid sy'n rhan o ddarparu'r Fargen Ddinesig.

Atodiad: Llywodraethu'r Fargen Ddinesig[1]

Yn unol â deddfwriaeth, bydd penderfyniadau ariannol ffurfiol yn cael eu cymryd gan y Cydbwyllgor, yn dilyn argymhelliad gan y Bwrdd Strategaeth Economaidd.

Y Bwrdd Strategaeth Economaidd
1 cadeirydd o'r sector preifat
5 cadeirydd arall yn cynrychioli rhaglenni'r sector preifat
2 Cynrychiolwyr o Addysg Uwch / Bellach
2 Cynrychiolwyr Gwyddorau Bywyd / Lles
4 arweinydd awdurdod lleol

Y Cydbwyllgor (o dan a. 102.)
4 arweinydd awdurdod lleol
Wedi'i gadeirio gan arweinydd awdurdod lleol

Rôl y Cydbwyllgor yw:

- Bydd arian gan Lywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU yn llifo i'r Cydbwyllgor
- Byddai'r holl benderfyniadau ariannol yn cael eu gwneud gan y Cydbwyllgor o Arweinwyr Awdurdod Lleol.
- Y Pwyllgor sy'n bennaf gyfrifol ac atebol am benderfyniadau a wneir gyda'r Fargen.
- Bydd y Cydbwyllgor yn cael ei gadeirio gan un o'r Arweinwyr Awdurdod Lleol.
- Byddai'r Cydbwyllgor yn gwneud penderfyniadau buddsoddi ar sail argymhelliad gan y Bwrdd Strategaeth Economaidd, y maent i gyd yn aelodau ohono.
- Gall y Cydbwyllgor gyfeirio cynigion newydd i'r Bwrdd Strategaeth Economaidd am gyngor.
- Bydd angen i'r Cydbwyllgor gytuno i wneud penderfyniadau ar gyllid i'r Fargen Ddinesig ar sail dim ond achosion busnes yr ymyriadau a gytunwyd yn flaenorol gan y Bwrdd Strategaeth Economaidd, y maent i gyd yn aelodau ohono.

Rôl y Bwrdd Strategaeth Economaidd yw:

- Rhoi cyngor strategol ar faterion yn ymwneud â'r Fargen Ddinesig, ac yn benodol ar gynigion i fuddsoddi.
- Byddai'r Bwrdd Strategol yn monitro'r cynnydd gyda darparu'r Fargen.
- Bydd y Bwrdd yn goruchwylio cynhyrchu'r achosion busnes.
- Byddai'r Bwrdd Strategaeth Economaidd ar ffurf "cymdeithas anghorfforedig". Dylai osod ei feini prawf aelodaeth ei hun a'i brosesau i wneud penderfyniadau etc, ond ni all ddal arian na chyflogi pobl.
- Dylai'r Bwrdd Strategaeth Economaidd gytuno, wrth fabwysiadu ei gyfansoddiad, y bydd yn penodi cynrychiolydd o'r sector preifat fel ei gadeirydd. Byddai'r person hwn yn ychwanegol at y cynrychiolwyr eraill o'r sector preifat ar y Bwrdd.
- Byddai ganddo banel recriwtio o dri aelod yn cynnwys un cynrychiolydd o'r ardal leol, un cynrychiolydd o Lywodraeth Cymru ac un o Lywodraeth y DU. Bydd angen i'r panel gytuno'n unfrydol ar benodiad y cadeirydd.
- Bydd angen i'r Ardal Leol gyflwyno cynnig ar gyfer y broses o enwebu a recriwtio aelodau ar y Bwrdd Strategaeth Economaidd. Bydd angen i'r broses gael ei chymeradwyo wedyn gan Lywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU.

[1] Yn amodol ar ddod i gytundeb ynghylch y Trefniadau Gweithio ar y Cyd rhwng y pedwar awdurdod lleol, wedi eu cymeradwyo gan Lywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU.